

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לולב גזול או יבש

(כ"ט ב') משנה: לולב הגזול והיבש פסול¹ של אשירה ושל עיר הנידחת, פסול.

(ומברר) קא פסיק ותני (גזול פסול), לא שנא ביו"ט ראשון (דחיוביה מדאורייתא), ולא שנא ביום טוב שני² בשלמא יבש, "הָדָר" בעינן, וליכא³ אלא גזול, בשלמא יום טוב ראשון דכתיב "לָכֶם", משלכם, אלא ביום טוב שני אמאי לא?

(ל' א') אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה שנאמר⁴ "וְהִבַּאתֶם גְּזוּל וְאֶת הַפֶּסֶחַ וְאֶת הַחֹלֶה" גזול דומיא דפסח, מה פסח לית ליה תקנתא (להקריבו לאחר זמן, שהרי מום קבוע הוא), אף גזול לית ליה תקנתא, לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש⁵.

בשלמא לפני יאוש, "אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם" אמר רחמנא, ולא דידיה הוא. אלא לאחר יאוש, הא קנייה ביאוש! אלא לאו משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב "פִּי אֲנִי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט שֵׁנָא גְזֹל בְּעוֹלָה"? משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס, אמר לעבדיו: תנו מכס למוכסים. אמרו לו: והלא כל המכס כולו שלך הוא! אמר להם: ממני ילמדו כל עוברי דרכים, ולא יבריחו עצמן מן המכס. אף הקדוש ברוך הוא אמר: "פִּי אֲנִי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט שֵׁנָא גְזֹל בְּעוֹלָה", ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל.

אתמר נמי, אמר רבי אמאי: יבש פסול, מפני שאין הדר. גזול פסול, משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה.

ופליגא דרבי יצחק. דאמר רבי יצחק אמר שמואל: לא שנו (שלולב הגזול פסול) אלא ביום טוב ראשון. אבל ביום טוב שני, מתוך שיוצא בשאול, יוצא נמי בגזול.

מתניב רב נחמן בר יצחק: לולב הגזול והיבש פסול. הא שאול, כשר. אימת? אילימא ביום טוב ראשון, הא כתיב 'לכם' משלכם, והאי לאו דידיה הוא! אלא לאו ביום טוב שני, וקתני גזול פסול!

אמר רבא: לעולם ביום טוב ראשון, ולא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא שאול דלאו דידיה הוא. אבל גזול, אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא, וכדידיה דמי, קא משמע לן.

1. גזול פסול שנאמר (ויקרא, פרשת אמור, כג,מ): "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נָחַל וּשְׂמִיחָתֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים." "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם", משלכם. יבש פסול, דבעינן מצוה מהודרת דכתיב (שמות, בשלח, טו,ב) "זֶה אֵלֵי וְאֲנֹהוּ". ע"פ רש"י. וראה להלן.

2. דליתיה בנטילת לולב אלא מדרבנן, ד'ביום הראשון' כתיב. רש"י.

3. בשלמא יבש פסול בדרבנן נמי, כיון דמצוה הוא משום זכר למקדש, בעינן הדור מצוה. רש"י.

4. מלאכי א,יג: וְהִבַּאתֶם גְּזוּל וְאֶת הַפֶּסֶחַ וְאֶת הַחֹלֶה וְהִבַּאתֶם אֶת הַמִּנְחָה הָאֲרֶצָה אוֹתָהּ מִיְדָכֶם אָמַר ה'.

5. דשמעינן ליה למריה דמייאש ואמר ווי ליה לחסרון כ"ס. ואף על גב דלענין מקני אמרינן בבא קמא (ס"ח א') דקני ליה ביאוש והוי דידיה, ואפילו הכי אקרובי למזבח לא. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

טעם פסול לולב יבש: רש"י פירש, כיון דמצוה הוא משום זכר למקדש, בעינן הידור מצוה.⁶ **תוספות** כתבו, משום דאיתקש לולב לאתרוג, דכתיב ביה הדר. **רז"ה** כתב, דאית ביה משום "הקריבנו נא לפתחך". **ובירושלמי** מבואר שפסול על שם שנאמר "לא המתים יהללו יי"ה".⁷

ביאור החילוק בין יבש לגזול: פשוט בגמרא שיבש פסול כל שבעה, משא"כ גזול.⁸ דעת **תוספות והרא"ש**, שפסול 'הדר' הוא כל שבעה, ואף בגבולין שהנטילה שם רק ביום ראשון דאורייתא, ושאר ימים דרבנן, משום שהוא פסול בעיקר הלקיחה.⁹ דעת **הראב"ד**, שיבש הוא כמו המת, דליכא ביה הדר כלל.¹⁰ **ורמב"ן וריטב"א** כתבו, דמתניתין במקדש היא.¹¹

שיעור יבשות הלולב: כתבו **תוספות והרא"ש**, יבש דהכא יש לפרש כמו יבש דאזון בכור, דפרק אלו מומין (כ"ט א) **דתנן** רבי יוסי בן משולם אומר: יבישה כדי שתהא נפרכת בצפורן.¹² **והרא"ש** כתב **שהראב"ד** חילק ביבשות בין המינים. וגבי לולב,¹³ הסימן הוא המראה שלהם. שמשכלה מראה ירקות שלהן וילבינו פניהם, הם כמתים. וראוי לסמוך על סימן זה בין להקל בין להחמיר.¹⁴ **והשו"ע** פסק **כראב"ד**. **והרמ"א** כתב בשם יש אומרים **כתוספות**.¹⁵

⁶ והקשו תוספות (ד"ה לולב), דאין 'ואנוהו' אלא לכתחילה, ולא מיפסל בהכי, כדמוכח פ"ק (לעיל י"א ב') דאמרי רבנן לולב מצוה לאוגדו משום שנאמר 'זה אלי ואנוהו'. לא אגדו, כשר.

⁷ מקורות: ירושלמי (הלכה א; הו"ד בראב"ד ורא"ש ושאר ראשונים). תוספות (כ"ט ב', ד"ה לולב). רא"ש (סי' א). ראב"ד (הל' לולב ח, ט; הלכות לולב להראב"ד, בסופו, ד"ה מיהו קשיא). רז"ה (יד ב ברי"ף).

⁸ וכתבו תוספות, משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לכולהו יומי, ולכם משלכם לא מיתוקם אלא ביו"ט ראשון. וכן ולקחתם דממעטינן מיניה חסר דבעינן לקיחה תמה, לא מיפסיל אלא ביו"ט ראשון, כדקאמרינן לקמן בפירקא (ל"ו ב') רבי חנינא מטביל ביה ביו"ט שני ונפיק ביה. ותימה, מאי שנא זה מזה? הא כולהו בהדי הדדי כתיבי בחד קרא "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר"!

⁹ משום דיום ראשון דאורייתא בגבולין, ושאר הימים דרבנן זכר למקדש, כדאיתא בריש לולב וערבה (מ"ד א'). הלכך, בעיקר הלקיחה כגון ד' מינים בלולב, ולקיחה לכל אחד ואחד, תיקון גם בשאר ימים כעין דאורייתא, וכן בהדר משום הדור מצוה. אבל בחסר לא תיקון ולא בשאול. ובגזול פליגי בשמעתי, רבי שמעון בן יוחי סבר דתיקון משום דהוי מצוה הבאה בעבירה, ושמואל סבר כיון שהוא מדרבנן לא חשיב מצוה הבאה בעבירה. רא"ש.

¹⁰ וכמה נאה בעיני הטעם שפירשו בירושלמי על היבש שהוא פסול על שם לא המתים יהללו יי"ה, והטעם הזה נופל כל שבעת הימים... ואע"פ שפירשו בגמרא שלנו הטעם שהוא הדר, לרוחא דמילתא הוא דאיתמר, דבעו למסמך טעמא על דבר תורה, ואם מת הוא, בודאי אינו הדר, שהמת כבר הלך כל זיוו והדרו, ובודאי כיון שהוא מת כמי שאינו דומה, וכשל אשרה ועיר הנדחת הוא דמכתת שיעוריה, הילכך פסול הוא כל שבעת הימים. ראב"ד.

¹¹ מקורות: תוספות (ד"ה בעינן הדר). רא"ש (סי' ג). ראב"ד (הל' לולב לראב"ד, בסופו). רמב"ן (השגות הרמב"ן להלכות לולב לראב"ד, ד"ה ומעתה נתברר; הו"ד בר"ן). ריטב"א (כ"ט ב', ד"ה והיבש).

¹² וכתב הרא"ש, והר"ז הלוי ז"ל כתב דאין נופל לשון פריכה אלא באוכלין, כדקאמר בירקות (לעיל י"ג ב') דלכי יבשי מיפרכי. ומסתבר משיצאו מכלל כמושים ועבר הלחלוחית נקרא יבש.

¹³ שהדבר ידוע דאפילו אחר כמה שנים אינו נפרך, ואינו עומד על יבשותו בפריכה ושבירה.

¹⁴ לפי שתמצא פעמים שההדס יתיבשו עליו עד שיהו נפרכים ביד, ועדיין הם ירוקים כתחלתן. ואומר אני שאין דנין אותם כיבשים, לפי שאם תשרה אותן במים יום או יומים יחזרו לכמות שהיו במשמושן ובמראיהן. אבל משילבינו פניהם, אע"פ שתשרה אותן במים כמה ימים, לא יחזרו למראיהן, והרי הן כעץ יבש, שאפילו תשרה אותן במים כמה ימים לא יסור מעליו שם היבש. רא"ש.

¹⁵ או"ח תרמה. וכתב המשנ"ב (ס"ק כה), רוב הפוסקים לא הסכימו לפירוש זה (של הרא"ש), אלא שרמ"א כתב דעה זו כדי ליישב מנהגם שנהגו כך במקומותיו לסמוך על זה, לפי שאין לולבין מצויין. על כן אין להקל בזה כל זמן שיש בעיר לח. מקורות: רא"ש (סי' א).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

האם השדרה יבשה או העלים: דעת הראב"ד שהשדרה נקראת לולב. ויבשות עלים אינו מוזכר לא במשניות ולא בגמרא. והרא"ש ור"ן כתבו שלולב היינו עלים. וכיון שאם נפרצו רוב עלים, דעבידי כחופיא, פסול, כל שכן יבשו רוב עלים.¹⁶ וכן פסק השו"ע. והרמ"א כתב 'או שדרתו'.¹⁷

דין יום טוב שני לעניין ארבעת המינים: כתב הרא"ש, ויום טוב שני דידן, הוא כיום הראשון, דספיקא הוא. וכן כתב ריטב"א בשם תוספות והגאונים, 'וקבלתם תורה'. ואילו הרמב"ם כתב "כָּל אֵלוֹ שְׁאֲמַרְנוּ שֶׁהֵן פְּסוּלִין מִפְּנֵי מוֹמִין שְׁבִאֲרָנוּ אוּ מִפְּנֵי גְזֵל וּגְנֵבָה - בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן בְּלֶבֶד; אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי עִם שְׁאֵר הַיָּמִים - הַכֹּל כָּשֵׁר." וכן כתב ריטב"א בשם מורו הר"ר שלמה.¹⁸ וכן דעת רז"ה. והביאו הר"ן וכתב שלא נראו דבריו, דודאי אין לנו להיפטר מנטילתו, אבל ברוכי לא מברכינן. וכן פסק השו"ע.¹⁹

מצוה הבאה בעבירה: כתבו רא"ש ור"ן, שמדברי הרי"ף משמע דפסיק כרבי יוחנן, שגזול פסול גם בשאר הימים משום מצוה הבאה בעבירה.²⁰ וכן דעת ראב"ד ורמב"ן.²¹ וכתב הר"ן, ומיהו כי אמרינן לולב הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה, הני מילי בשלא קנהו עדיין, אי נמי שקנהו אלא שהמצוה מסייעת בקניין. אבל כל שנקנה בתחלה בלא סיוע המצוה, שוב אין בו משום מצוה הבאה בעבירה. ודעת הרז"ה, שהלכה כשמואל, דביו"ט שני, מתוך שיצא בשאול, יצא נמי בגזול. וכן פסק הרמב"ם. והשו"ע במקום אחד פסק כרי"ף וסיעתו.²² וכתב שלא יברך.²³ ובמקום אחר סתם כרמב"ם. והרמ"א פסק שגזול פסול כל ז' ימים.²⁴

¹⁶ וכתב הר"ן, אבל אחרים אומרים דלא מיפסל עד שתייבש רוב שדרו ורוב עליו. ולא מיחוור. ומיהו באיפכא ליכא לספוקי, שאין הדבר מצוי שיהיה שדרו יבש ויהיו העלין לחין. וראה רמ"א להלן.

¹⁷ או"ח תרמה. וכתבו מג"א ומשנ"ב (ס"ק כג) על דברי הרמ"א, מיהו הרב ב"י כתב דאין מצוי שיהא שדרתו יבש והעלין לחים, וליכא לספוקי בזה (וא"כ הערת הרמ"א ללא צורך). מקורות: רא"ש (ס"ב). ר"ן (יג ב ברי"ף, ד"ה יבש).

¹⁸ שאין פסולין אלו הנוהגין ביום ראשון בלבד נוהגין ביום שני בזמן הזה, דכיון דידעינן בקיבועא דירחא ואין לנו בקדושת היום השני אלא להיזהר במנהג אבותינו, כדאיתא בפ"ק דביצה (ד' ב'), אין זה אלא להחמיר בקדושתו; אבל להחמיר במצות הנוהגות בו כיום ראשון, אין לנו. שכל דין שתחלתו להחמיר וסופו להקל, אינו דין (פסחים כ"ז ב'). שהרי אם לא מצא 'הדר', יושב ובטל ממצוה של דבריהם. וכיון שאין לנו ראייה מכרעת לפטור, אין לנו להפטר מזה, ונקטינן לישנא דתלמודא כפשטיה כאן ביום טוב שני. ריטב"א.

¹⁹ או"ח תרמט. מקורות: רא"ש (ס"ג). רמב"ם (הל' לולב ח, ט). ר"ן (יד א ברי"ף).

²⁰ הרי"ף כתב משנתנו כצורתה, ולא כתב עליה מחלוקת של רבי יוחנן ושמואל. וכתב הר"ן דמדקא סתם לה סתומי, משמע דפסיק כרבי יוחנן, דלא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום טוב שני של דבריהם.

²¹ דקיימא לן שמואל ורבי יוחנן, הלכה כרבי יוחנן. וכל שכן הכא דמשמיה דרשב"י קאמר לה דהוא תנא. ורבי אמי ס"ל כוותיה.

²² שכן כתב שלגנב עצמו אסור כל שבעת הימים (ולאחרים אסור ביום הראשון. ומותר בשאר הימים).

²³ או"ח תרמט. א. וכתב המשנ"ב (תרמט. א, ס"ק ו). ועיין במג"א שדעתו דדוקא בלא יאוש. אבל אם היה יאוש עם השינוי מעשה, או עם שינוי השם, או עם שינוי רשות, מותר לברך גם כן. **אכן דעת הט"ז** (לעיל בסימן כה) **והגר"א** (שם) **דבכל גווני לא יוכל לברך** (ועיין סי' יא, ו, בביה"ל ד"ה ולענין ברכה).

²⁴ או"ח תרמט. ה. המג"א (ס"ק טו) התקשה בסתירה בין הפסקים, וכתב ואפשר שהרב ב"י סבירא ליה דלכתחילה לא יטלנו הגזלן לעצמו (אף שמותר מעיקר הדין, כרמב"ם), ולאחרים מותר. וכן המשנ"ב (ס"ק כט) כתב, שסתם המחבר לדינא כמו הרמב"ם. מקורות: רא"ש (ס"ג). רמב"ם (הל' לולב ח, ט). ר"ן (יג ב ברי"ף, ד"ה ולענין). ראב"ד ורמב"ן (הו"ד ברי"ף).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

האם פסול לגנב עצמו או גם לאחרים: כתוב בארחות חיים לולב הגזול והגנוב יש פוסלים אותו כל שבעה. מיהו דוקא לגנב ולגזלן עצמו. אבל לאחרים כשר בשאר הימים. והביאו השו"ע בשם יש מי שאומר.²⁵

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות לולב, סימן תרמה)

ה. לולב שיקבשו רב עליו (או שדרתו) (טור), פסול; ושיעור היבשות משכיכה מראה ירקות שבו ויילבנו פניו. הגה: ויש אומרים דלא מקרי יבש אלא כשנתפרך בצפרן מחמת יבשותו (טור בשם התוספות), וכן נוהגין במדינות אלו שאין לולבין מצויין (הגהות מימוני פרק ז').

(או"ח, הלכות לולב, סימן תרמט)

א. כל ארבעה המינים פסולים בגזול ובגנוב, בין לפני יאוש בין לאחר יאוש; אבל גזול וקנאו בלא סיוע המצוה, כגון גזל לולב ושפהו, כשר, דקניה בשנוי מעשה ומיהו לא יברך עליו; ויש מי שאומר דלא נפסל גזול וגנוב אלא לגנב ולגזלן עצמו, אבל לאחרים כשר בשאר הימים, חוץ מיום ראשון...

ב. וכן שאול ביום ראשון, משום דבעינן לכם (ויקרא כג, מ) הגה: והמדר הנאה מלולב של חברו או מלולבו של עצמו, אינו יוצא בו ביום א', דלא הוי שלכם. (תשובת רשב"א סימן תשמ"ו ותשמ"ז).

ה. כל אלו שאמרנו שהם פסולין מפני מומין שבארננו, או מפני גזל וגנבה, ביום טוב הראשון בלבד; אבל בשאר ימים, הפל כשר. הגה: ויש פוסלין בגזול כל ז' ימים, והכי נהוג, אבל שאול יוצא בו (טור והמגיד בשם פוסקים); ומתיר לטל לולב של חברו בלא דעת חברו, בשאר ימים, דניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממונו, והוי כשאול (תרומת הדשן סי' ק' ופסקיו סי' קנ"ט). וחסר כשר בשאר ימים (טור); ונטל פטמתו או עקצו, דינו כחסר וכשר מיום ראשון ואילך (רבנו ירוחם נ"ח ח"ג)... והפסול שהוא משום עבודת כוכבים, או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה, או מפני שאינם מינם, או שהם חסרים השעור, בין ביום טוב ראשון בין בשאר ימים, פסול. וחדושי פוסלת כל שבעת הימים (רבנו ירוחם נ"ח ח"ג ור"ן פ' לולב הגזול). והעושים שני ימים טובים, פסולי ראשון נוטלין בשני, אבל ברוכי לא מברכין. ואם יש לחברו לולב ואתרוג כשר, יברך על של חברו, מדעתו (דברי עצמו).

²⁵ או"ח תרמט, א. וכתב במשנ"ב (ס"ק ח), הנה מאי דמחמירין לגבי אחרים, על כרחך איירי לפני יאוש ולכם אמר רחמנא והאי לאו דידיה הוא, ואפילו הכי בשאר הימים לאחרים שרי. דסבירא להו ליש אומרים, דלא שייך מצוה הבאה בעבירה לגבי אחרים, שהם לא גזלוהו. ועיין במג"א שהביא בשם המלחמות שחולק על זה, ודעתו דאף לגבי אחרים שהם לא גזלוהו, שייך גבייהו גם כן מצוה הבאה בעבירה, ואינם יוצאין בו. ועל כן דעת המג"א שלא להקל בזה. אבל באליה רבא כתב, שיש לסמוך להקל כהיש אומרים, דאף לגנב ולגזלן עצמו דעת כמה פוסקים שסוברין דבשאר ימים יוצא בהן, עכ"פ יש לסמוך עלייהו לגבי אחרני. וגם הגר"א בביאורו משמע שמצדד להלכה כהיש מי שאומר. מיהו כל זה הוא רק לענין לצאת בו; אבל לברך עליו, גם להגר"א אסור לברך עליו. מקורות: אורחות חיים (ח"א, הל' לולב סי' ט).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לקיחת ד' מינים מהנכרי

(ל' א') אמר להו רב הונא להנהו אוונכרי: כי זבניתו אסא מנכרי לא תגזזו אתון אלא לגזזוה אינהו ויהבו לכו. מאי טעמא? סתם נכרים גזלני ארעתא נינהו,²⁶ וקרקע אינה נגזלת. הלכך, לגזזוה אינהו, כי היכי דליהו יאוש בעלים בידיהו דידהו, ושינוי הרשות בידייכו.

(ל' ב') סוף סוף, כי גזזו אוונכרי, ליהו יאוש בעלים בידיהו, ושינוי הרשות בידן!
לא צריכא, בהושענא דאוונכרי גופייהו.

וליקנייה בשינוי מעשה!

קא סבר: לולב אין צריך אגד. ואם תמצי לומר לולב צריך אגד, שינוי החוזר לברייתו הוא, ושינוי החוזר לברייתו לא שמיה שינוי.

וליקנייה בשינוי השם, דמעיקרא הוה ליה אסא, והשתא הושענא!
מעיקרא נמי לאסא הושענא קרו ליה.

שיטות הראשונים

קציצת ערבה משדה גוי: כתבו **אור זרוע ורשב"א** בשם **רבינו יואל הלוי**, שאסור לישראל לקצוץ ערבות משדה הגויים, אפילו ברשות הגויים, דסתם גויים גוזלי שדות הן, וקרקע אינה נגזלת, ובני נח הוזהרו על הגזל אפילו גוי מגוי, כדמוכח פרק ארבע מיתות (סנהדרין נ"א). ומסתמא גויים גוזלים שדות זה מזה וקיי"ל פרק הגוזל בתרא (ב"ק ק"ג ב') דגזל גויים אסור כרבי עקיבא (ב"ק ק"ג א').²⁷ ודעת **רי"ז**, שלא נאמר דין זה, אלא במקומות שהיו שם רוב ישראל.²⁸ **והשו"ע** כתב בשם יש מי שאומר **כרבינו יואל הלוי**.²⁹

²⁶ ושמא אותו קרקע מישראל הוה. רש"י (משמע מדבריו שאם היה קרקע של גוי, לא היה חשש. וראה להלן).

²⁷ והא דאמר רב אשי התם, כי אזיל באורחא וחזא שיבשא דגופנא דתלו בה קיטפי דעיניו וכו', מפרשי רבותינו משום הפקר דתלו להו לבר מפרדיסא שרי. ומכאן אני אומר **דסתם גויים גוזלי שדות הם בחוצה לארץ**, שהרי רב הונא מבבל הוא ומזהיר לאוונכרי. ואין לחלק בין בבל לחוצה לארץ שאנו נמשכין אחריהם. ואף על פי שפירש רש"י (סוכה ל' א', ד"ה מאי טעמא) סתם גויים **גוזלי שדות מישראל הם**, לאו דוקא הוא דמה לי מגוי מה לי מישראל, שהרי שניהם תורת גזל נהגו בהם. אור זרוע.

²⁸ כגון ארץ ישראל ובבל וכיוצא בהן. אבל מקומות שלא היו שם רוב ישראל מעולם, אין חוששין שמא נגזלה אותו שדה מישראל. ואפילו אם נגזלה מן הגוי, הואיל ונתייאש אותו הגוי הנגזל, הרי היא הפקר ביד ישראל זה התולשו משם, ויצא בו ידי חובתו אף על פי שהוא עצמו תלשו. ריא"ז.

²⁹ או"ח תרסד, מקורות: אור זרוע (ח"ב, ה' סוכה, ס' שו). רשב"א (שו"ת, ח"א ס' תתנב). שיבולי הלקט (סדר חג הסוכות, ס' ססט). ריא"ז (הלכה א, סעי' ד).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות לולב, סימן תרמט)

א. כָּל אֲרֻבַּעַה הַמֵּינִים פְּסוּלִים בְּגִזּוּל וּבְגִנּוּב... **הגה:** ומשום זה יש לזהר שלא יקצץ הישראל בעצמו אחד מארבעה מינים שבולב לצורך לולבו, דקרקע אינה נגזלת, וסתם גזיזים גוזלי קרקע הם ויבא בגזלה לידו, אלא יקצצנו גזיזים ויקנה מהם (תשובת הרשב"א סי' תתצ"ב הגהות אשר"י סוף פרק לולב הגזול); ואין חלוק בזה בין ארץ ישראל או חוצה לארץ (אור זרוע); לולב שאגדו פותי ועשאו, כשר כמו סכת כותי. (מרדכי הל' קטנות).

(או"ח, הלכות לולב, סימן תרסד)

י. יש מי שאומר שיש לזהר שלא יקץ ישראל ערבה למצוה משדה גזיזים, אפלו ברשות הגזיזים.